

Motion till riksdagen 2005/06:Ub394

av **Birgitta Carlsson m.fl. (c, m, fp, kd)**

Masterexamen i Högskolan i Skövde

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att efter genomförd kvalitetsprövning ge Högskolan i Skövde rätt att examinera masterstudenter.

Motivering

I regeringens proposition Ny värld ny högskola förslås ny examensstruktur för högre utbildning. Förslaget till ny examensstruktur skulle få stora, negativa konsekvenser för de högskolor som idag inte har eget vetenskapsområde.

- Vi ser det som en självklarhet att högskolorna i Sverige skall ges möjlighet att bidra till ett gemensamt europeiskt utbildningssystem och således inte utestängas från en aktiv medverkan i den s.k. Bolognaprocessen.
- Vi förespråkar att högskolorna som håller rätt kvalitet, ges generell examinationsrättighet till den i högskolepropositionen föreslagna Bolognaanpassade ”masterexamen”.
- Vi föreslår att Högskoleverket skall utvärdera utbildningarna som leder till masterexamen – och därmed också ha möjligheten att dela ut och dra in examensrättigheter i utbildningar som inte håller acceptabel kvalitet.

Bakgrund

En gemensam europeisk struktur för den högre utbildningen enligt den s.k. Bolognaprocessen innebär en uppdelning i tre utbildningsnivåer: grundnivå 3 år, avancerad nivå 2 år och forskarnivå 3 år. Detta beskrivs ofta som 3+2+3 (år). Som ett led i Bolognaprocessen är en anpassning av examensstrukturen i den svenska högskoleutbildningen en viktig del. Regeringen föreslår att en

Fel! Okänt namn på

anpassning skall genomföras men fullföljer (tyvärr) inte modellen fullt ut i sitt förslag.

De första 3 åren innebär högskolestudier som i vårt nuvarande system leder fram till en högskoleexamen eller fil.kand.-examen (bachelor). Dessa första tre år är i stort sett oproblematiska att anpassa till Bologna-systemet.

På avancerad nivå är förslaget att det skall finnas *två* examina, en magisterexamen på 1 år (40 p, ungefär motsvarande magisterexamen av idag) samt en masterexamen på två år (80 p). 40 p av en tvåårig master skall kunna tillgodoräknas i forskarutbildningen.

Propositionen ger alltså två vägar när det gäller studier på avancerad nivå: Dels en 1-årig magister, som inte följer Bolognastrukturen, dels en tvåårig master som är anpassad till en Bolognastruktur. Mycket oroande i propositionen är således frågan om examensrättigheter för masterexamen. I propositionen föreslås att regeringen beslutar vid vilka högskolor som examina på grundnivå respektive avancerad nivå får avläggas. Regeringen bedömer vidare att tillstånd att utfärda masterexamen bör ges till statliga universitet och statliga högskolor med vetenskapsområde. Sålunda ses masterexamen i första hand som en del av forskarutbildningen, istället för att ses som en ny internationellt gångbar examen på avancerad nivå där huvuddelen av studenterna skall ut i arbetslivet. *Detta innebär att studenter vid högskolorna som enda alternativ för studier på avancerad nivå kommer att erbjudas en examen som inte är internationellt gångbar.*

Det framgår av propositionen att den nya masterutbildningen föreslås vara nära knuten till utbildning på forskarnivå – mer än vad som är fallet med nuvarande djupmagister. ”Det krävs starka miljöer för att klara denna uppgift.” Möjligheten för högskolor utan vetenskapsområden att söka tillstånd för masterexamen sägs vara rimlig ”inom vissa profilområden där lärosätet har särskilt goda förutsättningar”. Man bör notera att masterexamen inte är med bland de examina som Högskoleverket enligt förslaget skall besluta om, vilket kan antyda att regeringen själv ämnar besluta vad gäller examensrättigheter för masterexamen. Vi tycker principiellt att detta bör ligga på HSV.

På svenska högskolor finns i dag en stor oro över att systemet inte kommer att ge landets universitet och högskolor likvärdiga möjligheter att delta i ”europeiseringen” och den kvalitativa utvecklingen av utbildningssystemet. De flesta av högskolorna kommer, åtminstone initialt, att vara helt utan examensrätt för masterexamen. Detta är naturligtvis inte bra. Vi ser vidare en påtaglig risk att högskolorna inte alls kommer att ges möjligheter att examinera på masternivå. Detta vore mycket olyckligt av ett antal skäl.

Konsekvenser av förslaget

- Vi skulle då dels få ett 3+2-årigt Bolognaanpassat system som i huvudsak skulle vara förbehållet universiteten, dels ett 3+1-årigt system, avsett för högskolor utan vetenskapsområde. Två parallella, men icke likvärdiga, system vore mycket olyckligt.

Fel! Okänt namn på

- En magisterexamen på en högskola riskerar att bli en akademisk återvändsgränd. Det finns en tydlig risk att magisterstudenter från högskolorna kommer att ha svårt att konkurrera med masterstudenter från universiteten (som ju redan har 40 p som kan tillgodoräknas i forskarutbildningen) om utbildningsplatser på forskarnivån. Högskolorna ges därmed status av att vara "B-högskolor", dvs. magisterexaminationsrätten är inte fullvärdig. Detta skulle få följder som är av betydelse för kvaliteten i utbildningssystemet. Intresset att söka sig till högskolorna minskar, både för studenter *och* för lärare.
- Det är t.ex. värt att påpeka att det svenska akademiska meriteringssystemet i dag kräver både forsknings- och pedagogisk meritering. Om högskolorna förlorar möjligheten att ge kvalificerade forskningsförberedande utbildningar minskar ytterligare deras möjlighet att rekrytera pedagogiskt och vetenskapligt kompetenta lärare.
- Högskolornas forskning och utvecklingsarbete i samverkan med det omgivande samhället skulle starkt utarmas om möjligheten att rekrytera forskningsaktiva lärare minskade. Dessutom skulle en viktig grund för högskolornas forskningsverksamhet urholkas om inte forskningen samtidigt kunde kopplas till utbildning på avancerad nivå.
- Man kan också ställa sig frågan hur attraktiva magistrar från en högskola som inte ens av sin nationella uppdragsgivare ges förtroendet att delta i stärkandet av det europeiska kunskaps- och kompetenssamhället kommer att vara på en europeisk arbetsmarknad? Och vilka internationella studenter vill söka sig till denna högskola? Naturligtvis leder bristande förtroende från uppdragsgivaren till en internationell nedvärdering och klassning av våra svenska högskolor som kan göra det omöjligt med internationell rekrytering.
- Att, som ibland framhålls i debatten, anknäta högskolorna till universiteten, genom något slag av gemensam fakultet, leder snarare mot en återgång till filialtiden och löser inte dessa problem. Med högskolorna som "försörjningsenheter" till universiteten skapas nya kvalitetsproblem. Samverkan sker alltid bäst mellan i samverkansfrågan likvärdiga partner.
- Att högskolorna också ges möjlighet att examinera europeiska magistrar (master) kräver *inte* ökade resurser – och kommer heller inte på något sätt att dränera universiteten på vare sig utbildnings- eller forskningsallokerade pengar. *Men* det kommer att stärka både den nationella och internationella konkurrensmöjligheten för svenska högskolor.
- Högskolorna har idag kommit mycket långt när det gäller "breddad rekrytering". På flera högskolor speglar studentgruppen väl befolkningssammansättning, t.ex. när det gäller studenter med arbetarbakgrund. Men dessa studenter skulle alltså inte kunna slutföra sina studier på avancerad nivå på högskolorna! Detta tror vi leder till en ytterligare tröghet i att öppna högskolan för nya studentgrupper och snarare konserverar de traditionella studentgrupperna, och speciellt så på avancerad nivå. Vår syn är alltså att det också ur den här aspekten vore helt fel tänkt om de numera väl fungerade högskolorna i ett riksdagsbeslut skulle berövas möjligheten till examensrättigheter för en master.

Fel! Okänt namn på

- Högskolornas möjlighet att erbjuda en framtida masterexamination utsluter eller motverkar inte på något sätt profileringsmöjligheterna. Tvärtom är detta istället en förutsättning för högskolornas fortsatta kvalitativa utveckling innehållande både profilerande och särskiljande styrkepunkter.
- Självklart är det så att högskolor skall samverka med varandra och med universiteten för att på bästa sätt tillgodose de krav som samhället kan ha på välutbildad arbetskraft, bl.a. genom att samordna sitt utbildningsutbud och därvid inte konkurrera om för få studenter. Att högskolorna ges möjlighet att profilera sig och därigenom bidra till att bredda och utveckla den svenska högre utbildningen förutsätter att man strukturmässigt inte kategoriseras i A- och B-lag.
- Att inte ge högskolorna rätt att examinera masterstudenter betyder att vissa regioner i Sverige blir utan konkurrenskraftiga utbildningsalternativ. Detta kommer ofrånkomligen att leda till en regional dränering av duktiga och ambitiösa ungdomar och välutbildad arbetskraft vilket naturligtvis får stora konsekvenser för den regionala tillväxtdynamiken.

Att utestänga högskolorna från möjligheten att erhålla examinationsrättighet för den europeiska masterexamen vore alltså ett dräpslag för våra högskolor och regioner. Högskolor som idag håller väl så hög kvalitet i sina utbildningar som universiteten, väl visat genom Högskoleverkets kvalitetsutvärderingar av landets samtliga högskoleutbildningar.

Märk väl att vi inte förespråkar en ovillkorlig rättighet att ge en examen – HSV skall fortsätta att utvärdera och därmed också ha möjligheten att dra in examinationsrättigheter – precis som man har idag. På detta sätt säkras kvaliteten i utbildningen samtidigt som vi värnar och utvecklar den ”öppna högskolan”, områden där högskolorna är drivande och ledande.

Att inte ge högskolorna full examinationsrätt på avancerad nivå vore att förneka allt det positiva som våra högskolor åstadkommit under de senaste 20 åren och att gömma sig bakom odefinierade termer som t.ex. ”starka miljöer”. Man bidrar därmed till att permanenta ett utbildningsmässigt och konservativt samhälle bl.a. genom att försvåra speciellt för studenter från icke-traditionella studentgrupper att gå vidare till avancerade utbildningar. Detta får naturligtvis följdverkningar på utvecklingsdynamiken i regioner utanför storstäderna eftersom man där riskerar att bli utan utbildning på avancerad nivå.

Låt inte den nya utbildningsreformen dränera all den goda kraft som de nya högskolorna har tillfört, både i termer av kvalitativa utbildningar och i termer av god regional utveckling och samverkan, på alla plan. Därför föreslår vi att Högskolan i Skövde skall ges rätten att examinera masterstudenter. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 30 september 2005

Birgitta Carlsson (c)

Cecilia Widegren (m)

Holger Gustafsson (kd)

Christer Winbäck (fp)